REGION GOTLANDS AKTIEÄGARPOLICY

Antagen av regionfullmäktige 2014-06-16, § 99. Reviderad av regionfullmäktige 2019-05-13, § 150 och 2025-12-10, § 213.

Bakgrund

1. Kommunallagen ställer krav på Region Gotlands inflytande och kontroll över all regionens verksamhet, även den som ägs och bedrivs i aktiebolag. Regionens ägda bolag representerar stora tillgångar som regionfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för, vilket fordrar en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning.
2. Det är viktigt att skapa likartade och goda förutsättningar för de verksamheter som Region Gotland äger och förvaltar oavsett om de bedrivs i bolags- eller förvaltningsform. Därför bör en klar och tydlig bild om syftet med ägarskapet kommuniceras, samt vilken utveckling som är önskvärd i bolagen.
3. Genom att använda och utveckla de formella styrinstrumenten, såsom bolagsordningar, aktieägarpolicy och ägardirektiv, i dialog med bolagens ledning, kan grunden läggas för en kultur som gör det möjligt att styra och följa upp att verksamheten i bolagen utvecklas i önskad riktning. I delägda bolag kan även överenskommelser med de andra ägarna, konsortialavtal, räknas som en del av styrinstrumenten.
4. Med ett helägt kommunalt bolag avses enligt kommunallagen ett aktiebolag där Region Gotland direkt eller indirekt innehar samtliga aktier och med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där regionen bestämmer tillsammans med någon annan.

Syfte och avgränsning

5. Syftet med denna policy är dels att förtydliga det gemensamma regelverket för att utveckla Region Gotlands verksamhet, dels att tydliggöra rollfördelningen mellan regionen som ägare och dess bolag, dels att tydliggöra styrelsens roll och ansvar i bolagen. Syftet är även att utveckla gemensamma förhållningssätt i bolagen och regionen.
6. Denna policy gäller endast för hel- eller delägda aktiebolag till vilka regionfullmäktige beslutat att överlämna vården av en kommunal angelägenhet. Utanför faller således ägande som tillkommit på annat sätt såsom medelsplaceringar eller följder av borgensinfrianden.

REGION GOTLANDS AKTIEÄGARPOLICY

Allmänna utgångspunkter

7. Bolagsformen bör begränsas till verksamheter som har en klar intäktssida som kan förväntas finansiera bolagets verksamhet eller där regionen genom samägande kan uppnå påvisbara fördelar. Ägande huvudsakligen syftande till att ikläda regionen ansvar för frivillig verksamhet som är bidragsberoende bör undvikas. Ägande endast syftande till samråd bör inte heller eftersträvas.
8. Verksamhet i förvaltningsform är underkastad stora krav på förändring som inte sällan resulterar i omorganisationer. Bolagsformen är inte fredad från dessa krav. Utöver lagens krav på kommunala bolag bör lämpligheten av fortsatt bolagsform omprövas med jämna mellanrum.
9. Verksamhet som bedrivs i bolagsform ska som utgångspunkt vara föremål för samma styrningsprocess som verksamhet i förvaltningsform.

Ägarroll

Regionfullmäktige

10. Regionfullmäktige är Region Gotlands högsta beslutande organ och fungerar som ägare av regionens bolag. Ägaren utövar formellt sin roll gentemot bolagen genom att:
    - Fastställa det kommunala ändamålet
    - Besluta i fråga bolagsordning
    - Formulera ägardirektiv
    - Utse styrelseledamöter
    - Utse revisorer
    - Utse ombud att företräda regionen på bolagsstämman
    - Ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolaget
    - Behandla interpellation eller fråga som överlämnats till av fullmäktige vald ledamot i bolaget
    - Se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.
11. Därutöver har regionen fastställt övergripande direktiv och riktlinjer i olika policys som gäller generellt för regionens verksamheter. Bolagen ska känna till

dessa samt verka för att dess intentioner i tillämpliga delar följs och inarbetas i bolagens egna direktiv och riktlinjer.

Regionstyrelsen

12. Regionstyrelsens uppgifter är att:

- Ha löpande uppsikt över regionens bolag.
- För varje aktiebolag enligt 6 kap. 9 § kommunallagen årligen pröva och fatta beslut om bolagets verksamhet utifrån uppsikten.
- Föreslå fullmäktige nödvändiga åtgärder enligt 6 kap. 9 och 10 §§ kommunallagen.
- Erbjuda beredning åt valda styrelseledamöter och ombud inför möten och stämma.
- Se till att fullmäktiges beslut efterföljs och att beslutade och nödvändiga åtgärder verkställs.
- Årligen upprätta en plan för möten mellan ägaren och bolagsledningen.
- Ha en aktiv dialog med bolagens styrelser.

13. Bolagens ledning ska fortlöpande på regionstyrelsens eller regiondirektörens begäran informera om dess ekonomiska och verksamhetsmässiga utveckling. Informationen kan lämnas vid sammanträden till vilka regionstyrelsen kallar bolagens företrädare eller skriftligt om så krävs. Bolagen ska även löpande informera regionstyrelsen och regiondirektören om verksamhetens väsentliga händelser eller händelser av strategisk och principiell betydelse för regionens gemensamma utveckling.

14. Regionfullmäktige kan i ägardirektiv för ett helägt koncernmoderbolag bestämma att delar av den operativa ägarrollen ska utövas av koncernmoderbolaget istället för av regionstyrelsen.

Formella styrdokument

Bolagsordning

15. Bolagsordningen lägger grunden för bolagets existens. I den anges vad bolaget ska ägna sig åt, det vill säga föremålet för bolagets verksamhet, det kommunala ändamålet och ett antal grundläggande regler för aktiekapital, styrelsesammansättning, räkenskapsår och vilka ärenden som ska förekomma på ordinarie stämma.

REGION GOTLANDS AKTIEÄGARPOLICY

16. I helägda bolag ska i bolagsordningen anges:

- Det fastställda kommunala ändamålet
- De kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten
- Att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

17. I delägda bolag ska fullmäktige:

- Se till att bolaget blir bunden av de villkor som avses i p. 9 och 14. ovan i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt
- Verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos bolag – som inte redan omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) – enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Direktiv

18. Direktiv som beslutas på bolagets stämma är bindande för bolaget och dess ledning. Denna policy och ägardirektiv, vilka är antagna av regionfullmäktige, överlämnas via ombud till stämman för fastställande på stämman. Ägardirektiven anger riktning, ramar och mål för det specifika bolaget med utgångspunkt från det kommunala ändamålet. Syftet med ägardirektiven är att ge övergripande strategiska riktlinjer till bolagets ledning. Ägardirektiven ska vara strukturerade på likartat sätt för samtliga bolag.

19. Ägardirektivens struktur och innehåll:

- Samordnings- och konkreta verksamhetsdirektiv
  Anger direktiv för hur bolaget förväntas verka och utvecklas, exempelvis mål för ekologisk och social hållbarhet, kvalitet och marknad.
- Ekonomisk hållbarhet
  Anger vilken lönsamhet och självfinansieringsgrad bolaget förväntas ha utifrån ägarens krav och förväntningar på bolaget.
- Informationsdirektiv
  Anger vilka frågor som ska vara föremål för fullmäktiges ställningstagande.

20. Ägardirektiven ska vara enkla och tydliga. Direktiven ska dessutom upprättas i samråd med bolagen för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter som i samförstånd lagts på dem.

REGION GOTLANDS AKTIEÄGARPOLICY

21. Ägardirektiven för respektive bolag antas av regionfullmäktige och fastställs därefter på extra eller ordinarie stämma. Regionstyrelsen eller, där så regionfullmäktige särskilt bestämt i ägardirektiv, ett helägt koncernmoderbolag, svarar för aktualiteten i bolagsordning, direktiv och denna policy och föreslår eventuella förändringar för beslut i regionfullmäktige. Ett bolag kan på förekommen anledning också väcka frågan hos regionstyrelsen om behov av ändringar av nämnda styrdokument.

22. Bolaget ska i sin förvaltningsberättelse redogöra för hur bolaget lever upp till och utvecklas i förhållande till ägarens intentioner i olika styrdokument

Delägda bolag

23. För bolag som ägs eller där inflytande utövas tillsammans med andra, är det eftersträvansvärt att liknande direktiv ges till bolagets ledning ifrån ägarna i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållanden, verksamhetens art och omständigheter i övrigt. Detta bör regleras i konsortial- eller aktieägaravtal. Som moderbolag i aktiebolagsrättslig koncern svarar bolaget för att direktiv som gäller moderbolag även gäller för dotterbolag.

Bolagsstyrelsens roll och arbete

24. Bestämmelser om bolagsstyrelsen i detta avsnitt gäller för styrelsen och styrelseledamöterna i de helägda bolagen och i de delägda bolag där Region Gotland utser majoriteten av ledamöter. Bestämmelserna bör så långt möjligt tillämpas i övriga bolag.

25. Det är ägarens ansvar att tillsätta en styrelse med förutsättningar att rätt tillvarata bolagets och ägarens intressen samt att ge styrelsen mandat att aktivt verka inom givna ramar. Regionfullmäktige kan välja ledamöter med representanter från de politiska partierna eller ledamöter som tillför branschkompetens eller annan fackkompetens. En jämn fördelning mellan kvinnor och män med olika erfarenheter och bakgrund ska eftersträvas i styrelsen. Fullmäktiges valberedning bör samråda med regionstyrelsens ordförande och regiondirektören när val av en ledamot i en bolagsstyrelse aktualiseras. Moderbolag får lämna förslag på styrelseledamöter i dotterbolag.

26. Styrelserna i aktiebolagen ska årligen upprätta en skriftlig arbetsordning för sitt arbete i enlighet med aktiebolagslagen. Häri innefattas bland annat att fastställa arbetsformer för styrelsen och att utforma ett årligt program för styrelsearbetet. Styrelsen ska också upprätta skriftliga instruktioner som anger arbetsfördelningen

mellan styrelsen och verkställande direktör, s.k. VD-instruktion eller motsvarande för operativ styrelseledamot i bolag där VD inte ska utses, samt lämna skriftliga instruktioner för hur rapportering till styrelsen ska ske för att styrelsen fortlöpande ska kunna bedöma bolagets ekonomiska situation.

27. Styrelsen ska se till att det finns en fungerande intern kontroll.

28. Styrelsen ska i sin planering beakta regionens tidplan för rapportering av bokslut, delårsrapporter, månadsrapporter och övrig information som ska lämnas till ägaren och förekommande moderbolag. Styrelsen bör inte ha några operativa funktioner i bolaget. Det är bolaget som betalar ersättningar till bolagets styrelseledamöter. Arvoden och andra ersättningar till de enskilda styrelseledamöterna ska redovisas i not i årsredovisningen.

29. Alla frågor som rör verkställande direktörens anställningsförhållande beslutas av styrelsen. Innan nya avtal eller beslut om större förändring av gällande avtal fattas, ska samråd med regionens HR-direktör ske. Vid tillsättande av ny verkställande direktör ska samråd med regiondirektören hållas.

30. Styrelsen ska i årsredovisningens förvaltningsberättelse uttryckligen uttala sig i frågan om bolagets verksamhet har varit förenlig med vad bolagsordningen föreskriver om det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Denna redogörelse utgör underlag för regionens uppsikt och uppföljning av ägardirektiven.

31. Styrelsen ska se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

Utsedd styrelseledamot

32. Av fullmäktige utsedda ledamöter förväntas att inom ramen för vad aktiebolagslagen föreskriver lojalt och självständigt verka för att bolaget följer bolagsordning och direktiv.

33. I de fall där särskild vägledning kan behövas svarar ledamoten för att, så snart frågan blivit känd, kontakta regionstyrelsen för närmare instruktioner.

Utsett ombud

34. Ombudet röstar för ägaren på bolagets stämma. Uppdraget som ombud är personligt. Ombudet kan inte sätta annan i sitt ställe, om det inte uttryckligen framgår av fullmäktiges beslut att så är fallet.

35. Till ombud kan även ledande tjänstemän utses.

36. Ombudet ska när kallelse till bolagsstämma erhållits genast kontakta regionstyrelsen och regiondirektören för beredning och beslut om instruktioner för hur ombudet ska rösta i ärendena på stämman. Beslut om detta fattas av regionfullmäktige.

37. I ett ärende av principiellt intresse eller annars av större vikt ska regionfullmäktiges ställningstagande inhämtas, om så inte redan skett.

Bolagets revisorer

38. Bolagets revisorer inklusive lekmannarevisorerna förväntas att till stöd för ägarens uppsikt i revisionsberättelsen uttala om huruvida bolaget verksamhet har varit förenlig med vad bolagsordningen föreskriver om det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. När så är lämpligt bör även lämnas förslag på nödvändiga åtgärder för ägaren att vidta.

39. Revisorerna arvoderas av bolaget.

Tvister

40. Vid regioninterna avtal får inte skiljedomsklausuler användas. Parterna ska i stället i avtalen komma överens om att en eventuell framtida tvist ska hänskjutas till regionstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande.

41. Vid tvister mellan regionens förvaltning och regionens bolag eller mellan bolagen inbördes, ska parterna genom förhandlingar söka för en överenskommelse. Om samförstånd inte uppnås, ska parterna utan onödigt dröjsmål hänskjuta frågan till regionstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande.

Rutin för regionstyrelsens årliga uppsiktsbeslut över bolaget

42. Bolagets styrelse ska så snart årsredovisningen fastställts skicka den jämte tillhörande revisionsberättelse, för det räkenskapsåret antagen arbetsordning, vd-instruktion och internkontrollprogram samt ett missiv med uppgift om att försändelsen avser uppsikt över bolaget till:
Registrator hos Regionstyrelsen i Region Gotland